

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ Й ПРИКЛАДНІ КОНТЕКСТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*Збірник тез доповідей учасників
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Луцьк, 24-26 травня 2023 року)*

Луцьк – 2023

<i>Зиц А. А.</i>	83
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД СІМ'ї, ЩО ВИХОВУЄ ДИТИНУ З ООП, В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	83
<i>Казачінер О. С.</i>	86
<i>Бойчук Ю. Д.</i>	86
<i>Галій А. І.</i>	86
ІГРОВІ ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ КОРЕКЦІЇ СПЕЦИФІЧНОГО ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ ДАУНА	86
<i>Капітула М. С.</i>	90
МНЕМОТЕХНІКА ЯК ОДИН З ВИДІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	90
<i>Капітула М. С.</i>	92
<i>Манецька В. В., Сільчук О. В.</i>	92
КАЗКОТЕРАПІЯ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	92
<i>Капітула М. С.</i>	95
<i>Самойліч Ю. М., Грабовець Р. С.</i>	95
ОРФ-ПІДХІД В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	95
<i>Карабанова Н. С.</i>	97
<i>Скороход А. С.</i>	97
РОЗВИТОК СЛОВНИКА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	98
<i>Карабанова Н. С.</i>	100
<i>Цюриць С. К.</i>	100
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	100
<i>Казачінер О. С.</i>	103
<i>Літвінчук А. М.</i>	103
ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ І ДОДАТКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	103
<i>Киричук І. А.</i>	106
КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ.....	106
<i>Коваленко В. Є.</i>	109

Саме тому треба вважати, що сьогодні одним із завдань освіти є формування творчих здібностей дітей з особливостями психічного розвитку.

Отже, для того, щоб розвинути творчі здібності у дітей з особливостями психофізичного розвитку, слід докласти певні зусилля, щоб ці діти були поглиблені в процес творчості. Характеризуючи суть творчості дітей з особливостями психічного розвитку важливо враховувати різноманітні чинники, ознаки, властиві процесу творення. З погляду психології і педагогіки особливо цінним є сам процес творчої роботи, вивчення процесу підготовки до творчості, виявлення форм, методів і засобів розвитку творчості.

Список використаних джерел

1. Марушкевич, І. М. Розвиток креативності дітей з особливими освітніми потребами. *Освіта осіб з особливими потребами*. 2015. №2. С. 57-62.

2. Павленко В.В. Основні підходи до розвитку креативності особистості. *Українська полоністика* : збірник наукових праць. Житомир – Bydgoszcz, 2017. Вип.14. С. 116-124.

Казачінер О. С.,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків

Літвінчук А. М.,
здобувачка освіти 3 курсу, ОС «бакалавр»,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків

ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ І ДОДАТКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У сучасному світі дитина з особливими освітніми потребами потребує підтримки і спеціального підходу в процесі навчання та розвитку. Однією з ключових сфер, в якій можна досягти значних результатів, є розвиток мовлення та спілкування. Для цього використовуються альтернативні і додаткові комунікаційні засоби, які допомагають дітям з особливими

потребами висловлювати свої думки, ідеї та потреби, покращують їх комунікативні навички та сприяють їх соціальній інтеграції.

Альтернативна і додаткова комунікація (англ. – *alternative and augmentative communication*), за визначенням Міжнародної спільноти з альтернативної та додаткової комунікації – це набір інструментів і стратегій, які використовує людина, щоб виконувати щоденні завдання спілкування. Комунікація має різні форми, такі як мовлення, погляд, текст, вираз обличчя, дотик, рухи тіла та жести, жестова мова, символи, малюнки, використання пристроїв для генерації мовлення тощо [3].

Метою тез є огляд і розкриття потенціалу використання альтернативних і додаткових комунікаційних засобів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, що є важливим інструментом розвитку мовлення та навичок спілкування.

Вітчизняні та зарубіжні вчені досліджували різні аспекти питання використання альтернативної комунікації; серед них: Т.О.Куценко, Г.В.Усатенко, М.С.Чайка, G.Bonora, J.B.Ganz, K.C.Lakin, L.Perondi, V.Williams, Stephen von Tetzchner та інші.

Одним із найважливіших аспектів використання альтернативних і додаткових комунікаційних засобів є їх інклюзивний характер. Вони допомагають створювати сприятливе середовище для всіх дітей, незалежно від їхніх освітніх потреб. Використання таких засобів сприяє взаєморозумінню, спілкуванню та взаємодії між дітьми з особливими потребами та їхніми однолітками, а також з учителями та батьками. Воно також сприяє розбудові емоційного зв'язку та соціальної адаптації, що є важливими етапами у розвитку дитини.

Застосування альтернативних додаткових комунікаційних засобів (АДК) можна умовно розділити на декілька типів, залежно від мети використання та способу подання матеріалу. Один з видів АДК – візуальні засоби (PECS, TEACCH, AAC, Blissimvolika) які часто використовуються в

корекційній та абілітаційній роботі для подолання труднощів мовленнєвого спілкування у дітей та дорослих з особливими освітніми потребами. Ці засоби включають знаки, символи, піктограми, жести, схеми, предметні малюнки, сюжетні ілюстрації та інше. Використання АДК не лише допомагає встановити асоціації до предметів або дій, але й повністю або частково відтворює послідовні ланцюжки мовленнєвих та мисленнєвих операцій, спрямованих на сприйняття та розуміння вербальної інформації. Використання АДК також стимулює розвиток власного мовлення, насичує поняття образами та змістом, а також допомагає створювати послідовність висловлювань у людей з порушеннями мовлення або інтелектуальними порушеннями [2].

Українська вчена Т.О.Куценко зазначає, що жодна з систем альтернативної та додаткової комунікації не має на меті виключити вербальне мовлення з використання. Крім того, застосування альтернативних та додаткових комунікаційних засобів сприяє прискоренню розвитку мовленнєво-комунікативних навичок. Використання будь-якого способу альтернативної та додаткової комунікації супроводжується мовленням, тому жест або символ ілюструють слово, сприяючи формуванню міцних зв'язків між стимулами різних модальностей, таких як звукова, зорова та кінестетична, в мозку [1].

Отже, використання альтернативних і додаткових комунікаційних засобів є важливим інструментом для розвитку мовлення та спілкування у дітей з особливими освітніми потребами. Ці засоби сприяють створенню інклюзивного середовища, сприяють взаєморозумінню та соціальній адаптації, а також допомагають дітям виражати свої думки, потреби та емоції. У сучасний час в Україні практика використання альтернативної та додаткової комунікації (АДК) є недостатньо поширеною як у громадських місцях, так і в освіті. Продовження досліджень та розвиток цих засобів

допоможуть розширити можливості дітей у сфері мовлення та спілкування, забезпечити їм доступ до навчання та соціальної інтеракції.

Необхідно також пам'ятати, що успіх використання альтернативних і додаткових комунікаційних засобів залежить від індивідуального підходу, активної підтримки вчителів, батьків та спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Куценко Т. О. Використання допоміжної альтернативної комунікації при навчанні дітей з розладами аутичного спектра. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: наук. метод. зб. Інституту спеціальної педагогіки НАПН України. 2013. Вип. 4 (2). С. 209-218

2. Усатенко Г. В., Чайка М. С. Застосування альтернативної і додаткової комунікації: теоретичний огляд візуальних засобів АДК. Current trends and factors of the development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries. Baltija Publishing, 2020. С. 161-165.

3. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посібник. Київ. 2021. 80 с.

*Киричук І. А.,
здобувачка освіти 1 курсу, ОС «магістр»,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
Науковий керівник: к.п.н., доцент Ханзерук Л.О.*

КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Передумовами успішного оволодіння навичками читання та письма є: достатній розвиток усного мовлення, вільне володіння ним у різних комунікативних ситуаціях; сформованість навичок мовного аналізу та синтезу, зокрема фонематичного; високий рівень розвитку просторового сприйняття і просторових уявлень; розвиток дрібної моторики; сформованість зорово-моторних і слухо-моторних координацій; сформованість довільної діяльності, вміння регулювати й контролювати власні дії, докладати вольові зусилля [1].

Проблема вивчення порушень писемного мовлення у дітей, зокрема письма, знайшла широке відображення в корекційно-педагогічному досвіді Бартенєвої Л. І., Журавльової Л. С., Коваль Л. В., Олійник І. М., Тарасун В.